

Naturskyddsföreningen

2017-03-11

Det svenska strand- skyddet – vad händer...?

Havs- och vattennätverksträff 97/9 2024

mia.svedang@naturskyddsforeningen.se

Idag:

- Hur funkar strandskyddet?
- Vad tycker folk om strandskyddet?
- Exploatering av stränder
- Tidöpartierna och strandskyddet
- Hur kan vi värna strandskyddet?

Naturskyddsföreningen

Det svenska strandskyddet – hur funkar det (när det funkar)?

Naturskyddsföreningen

Strandskyddet är en viktig del av allemansrätten

- Ger **alla** tillgång till orörda stränder – oavsett plånbok
- Innebär en oerhört viktig del av det **allmänna naturskyddet**
- Innebär att Sverige står bättre rustat mot **klimatförändringar** än många andra länder

Naturskyddsföreningen

Strandskydd sedan 1950-talet

- 100 meter ut/in (ibland 300 m)
- Man kan få dispens –
särskilda skäl krävs

Naturskyddsföreningen

Strandskyddet är generellt

- Trots strandskyddslagstiftningen **ökade exploateringen** av Sveriges stränder under 1960- och 70-talet
- För att hejda exploateringen av stränderna skärptes reglerna- **1975 blev strandskyddet generellt**

Strandskyddets syfte:

- **Från början** - att trygga tillgången till platser för bad och friluftsliv vid havet, insjöar och vattendrag för allmänheten –
allmansrättslig tillgång till stränder
- Strandskyddets syfte utvidgades **1994** till att även omfatta livsvillkoren för **växter och djur**

Dessutom: Strandskyddet viktigt för klimatet

- Oexploaterade strandområden - **skydd** mot översvämning, ras, skred & erosion
- Växtligheten dämpar vågor och strömmar
- **Biologiskt filter** - fångar upp övergödande och giftiga ämnen.
- Undervattensängar - binder stora mängder **koldioxid** (= kolsänka)

Och kommer att bli ännu viktigare...

- Framtidens klimat - fler skyfall och översvämningar
- "Att påbörja nya storskaliga byggnationer av fastigheter och infrastruktur längs den svenska kustlinjen är direkt kontraproduktiv gentemot alla hållbarhetsmål". (Svensk försäkrings remissvar på SOU 2020:78)
- Se även vår [debattartikel](#) om regeringens regeringens [nationella strategi för klimatanpassning](#) som kom i våras

Regeringen saknar klimattänk vid lättade strandskyddsregler

2021-05-03

Att påbörja nya storskaliga byggnationer av fastigheter och infrastruktur längs den svenska kustlinjen är direkt kontraproduktiv gentemot alla hållbarhetsmål. Svensk Försäkring skickar idag in ett remissvar gällande betänkandet Tillgängliga stränder - ett mer differentierat strandskydd och lyfter att klimattförändringarnas effekter kommer att påverka strandskyddet.

Svensk försäkrings hemsida <https://www.svenskforsakring.se/aktuellt/press/pressarkiv/2021/regeringen-saknar-klimattank-vid-lattade-strandskyddsregler/>

Naturskyddsföreningen

Trend mot försvagat strandskydd sedan 2009

- **2009:** Kommunerna får huvudansvar för dispenser, LIS-reglerna införs
- **2014:** Länsstyrelsen får upphäva strandskyddet vid små sjöar och vattendrag
- **2020:** Utredningen *Tillgängliga stränder – ett mer differentierat strandskydd* (SOU 2020:78)
- **2023:** Utredningen *Ändamålsenliga undantag från strandskyddet för de areella näringarna* (SOU 2023:103)

Tillgängliga stränder
Ett mer differentierat strandskydd

BETÄNKANDE AV
UTREDNINGEN OM ÖVERSYN
AV STRANDSKYDDET

Areella näringar vid vatten

REGERINGEN AV UTREDNINGEN OM
ÄNDAMÅSLENLIGA UNDTAG FRÅN
STRANDSKYDD FÖR DE AREELLA NÄRINGARNA

WWW.NATURVARDSEKONOMIEN.SV

Strandskyddsutredningen 2020

- "Tillgängliga stränder" (SOU 2020:78)
- Strandskyddet ska helt eller delvis kunna **upphävas** i så kallade "landsbygdsområden"
- Kommunen ska även kunna **peka ut landsbygdsområden i översiktsplanen** där nya särskilda skäl för dispens ska gälla
- **Kust och skärgård** ska kunna avsättas som landsbygdsområde
- Det generella strandskyddet ska **upphävas vid små sjöar och vattendrag**
- Propositionen blev **nedröstad...**

Regeringens särskild utredare Catharina Håkansson Boman

Strandskydd – undantag för areella näringar

- Areella näringar vid vatten (SOU 2023:103)
- **Vattenbruk** ska läggas till som areell näring
- **Nytt särskilt dispensskäl** för småskalig förvärvsverksamhet på landsbygden

Naturskyddsföreningen

Vad tycker folk om strandskyddet?

2

Man hör ofta att strandskyddet har "dålig legitimitet"

Strandskyddet upplevs...i många sammanhang som oförutsägbart och att inte vara transparent.

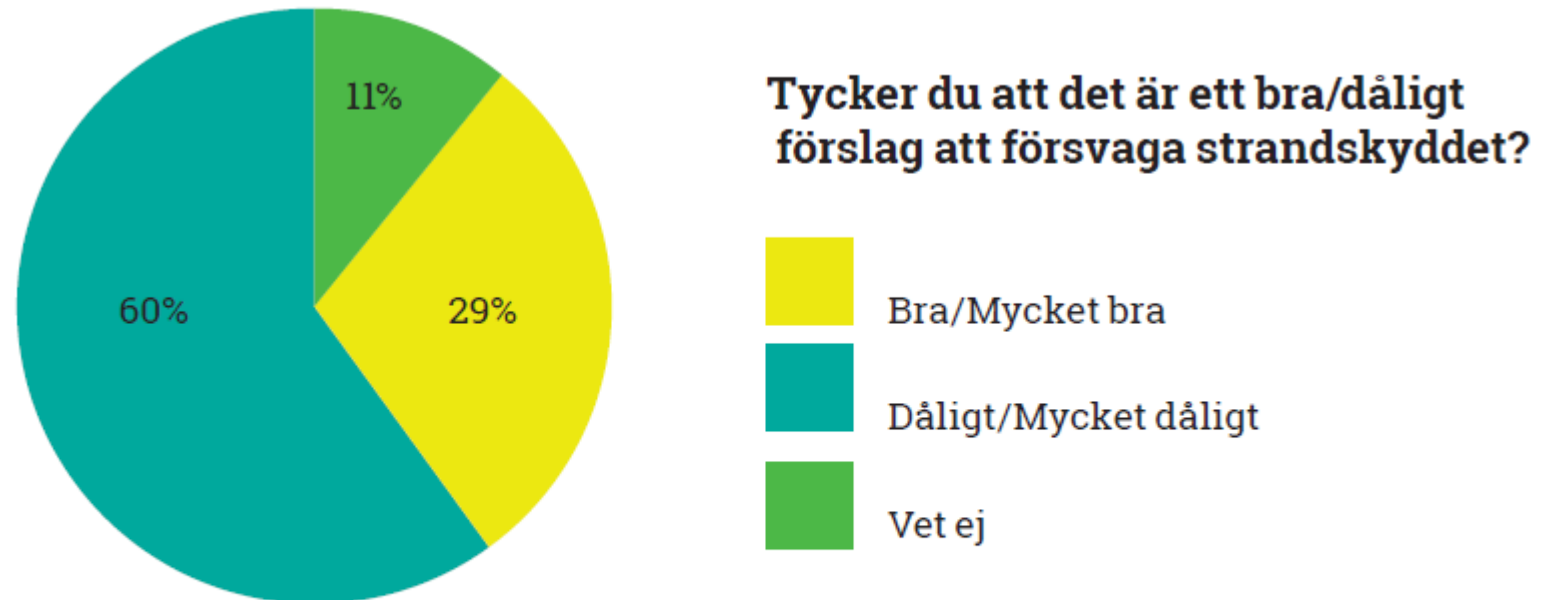
*Strandskyddsdelegationen kom till slutsatsen att när tillämpningen inte upplevs bli som avsett får det återverkningar på regelverkets **legitimitet**.*

*Utredningen anser att lagstiftningens **legitimitet** kan stärkas genom att göra det enklare att bygga i strandnära lägen i glesbefolkade områden med lågt bebyggelsetryck.*

(Ur Strandskyddsutredningen SOU 2020:78)

- Opinionsundersökning 2020: Majoriteten vill ha ett starkt strandskydd

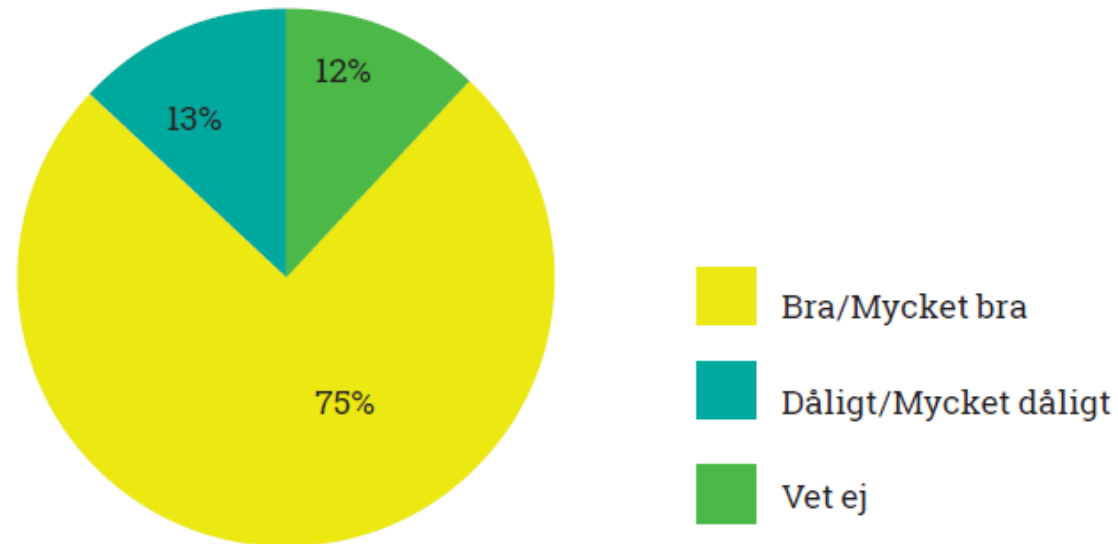

Figur 4. Vad intervjupersonerna svarade på frågan: " Tycker du att det är ett mycket bra/bra/dåligt/mycket dåligt förslag att försvaga strandskyddet så att det blir betydligt enklare att bygga strandnära?" (Figuren visar % av totalt 1225 intervjuade varav 601 kvinnor och 624 män)

- Majoriteten vill ha ett starkare strandskydd i exploaterade områden

Tycker du att det vore bra/dåligt om strandskyddet förstärktes i exploaterade områden.

Figur 5. Vad intervjupersonerna svarade på frågan: "Tycker du att det vore mycket bra/bra/dåligt/mycket dåligt om strandskyddet förstärktes i områden där exploateringstrycket är högt som till exempel längs kusterna och i närheten av större tätorter?" (Figuren visar % av totalt 1225 intervjuade varav 601 kvinnor och 624 män)

Naturskyddsföreningen

Bristande legitimitet på grund av sånt här..?

- Rika villaägare i Täby utanför Stockholm ockuperat allmän mark – med uteplatser, buskar, staket och båtbyggor.
- Kommunen inledde tillsynsrenden - sju bryggor misstänks bryta mot strandskyddet.

Nyheter / Täby

Badar från helikopterplatta – i protest mot svartbygge

Sju bryggor misstänks bryta mot strandskyddet

Adrian Ericson, Nellie Håkansson

Uppdaterad 2022-06-27 | Publicerad 2022-06-26

[Dela](#) [Spara](#)

Tidigare i veckan kunde [Dagens ETC avslöja](#) hur rika villaägare i Täby utanför Stockholm ockuperat allmän mark – med uteplatser, buskar, staket och båtbyggor.

På söndagseftermiddagen badade ett 30-tal personer från bryggorna i protest.

Naturskyddsföreningen

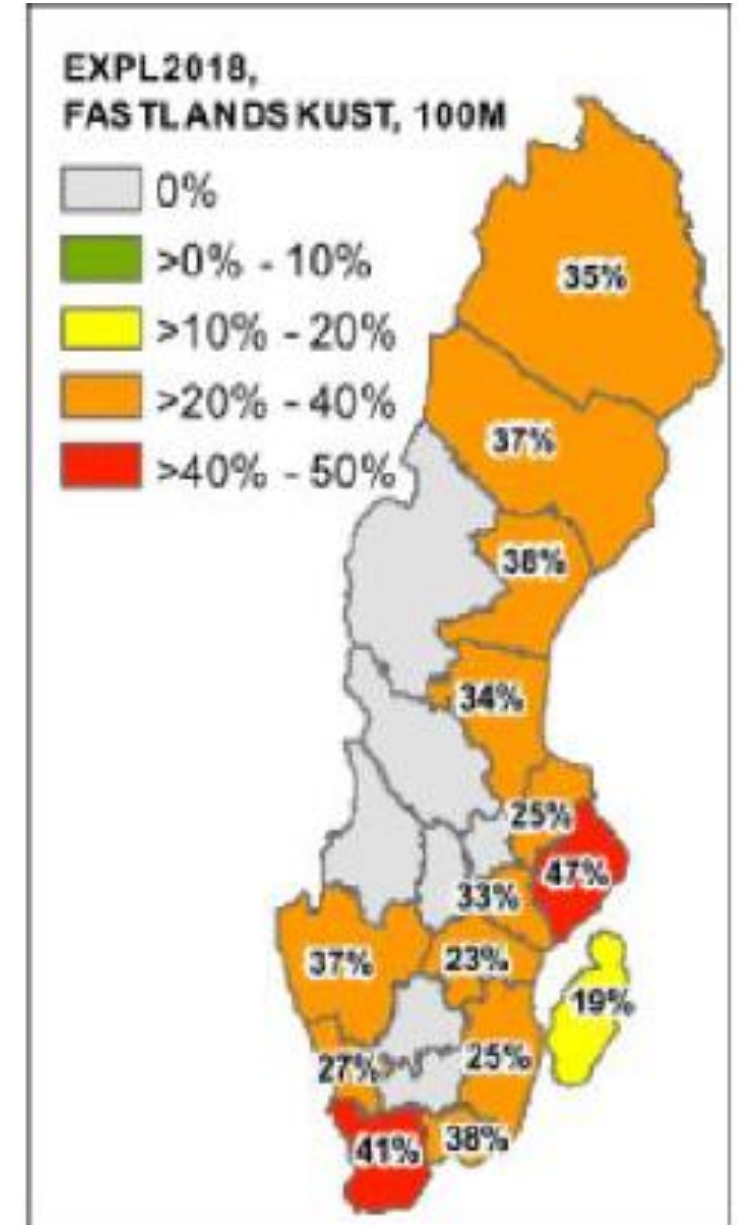
Exploatering av stränder trots strandskydd

3

Exploatering trots strandskydd

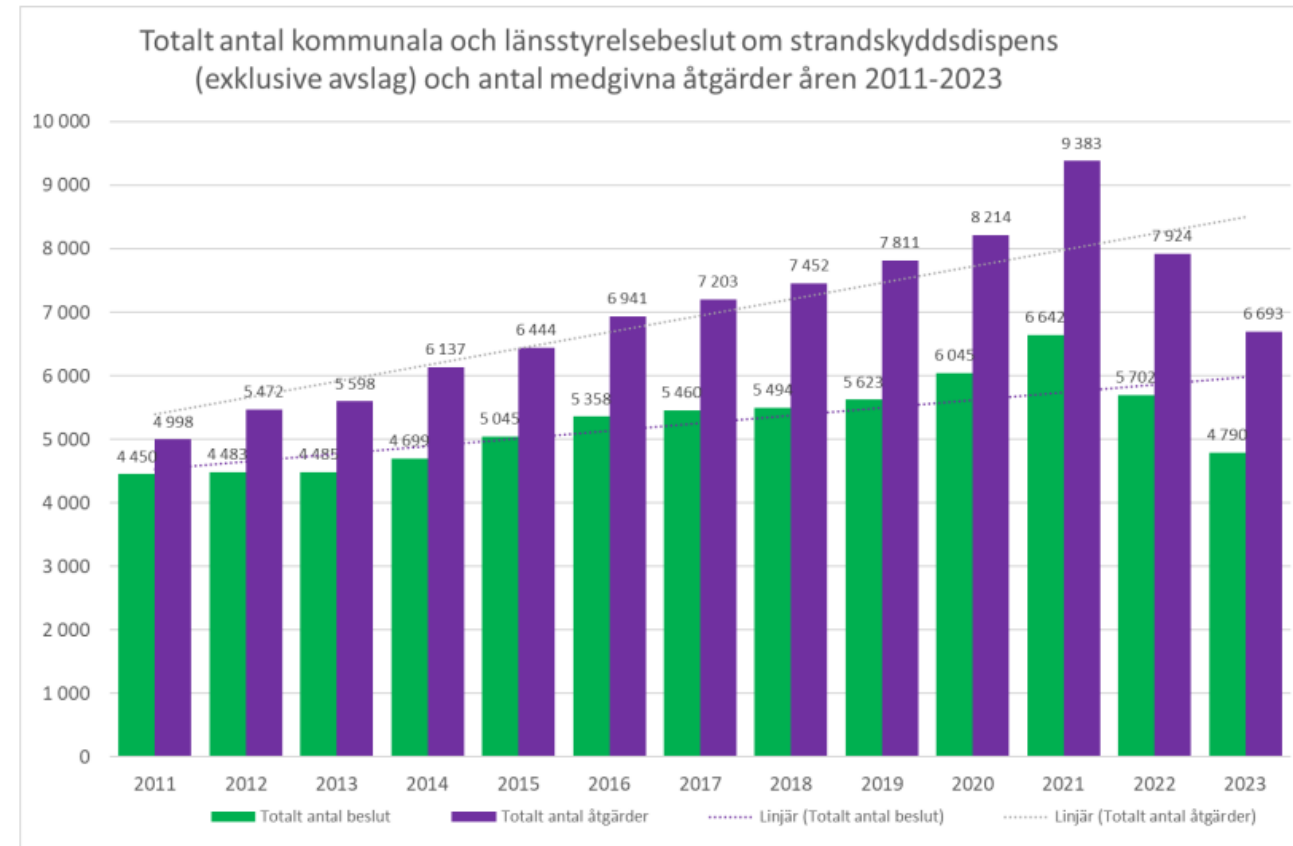
- **Exploateringen ökar** i Sverige – gäller såväl sjö- som havsstränder och vid vattendrag
- **Stockholm** och **Skåne** - störst andel exploaterad strandzon för samtliga strandtyper (förutom breda vattendrag - där toppar Blekinge län)
- Varje år försvinner viktiga lek- och uppväxtområden för gädda, abborre och mört på **Ostkusten** pga bryggor, småbåtshamnar mm.
- På **Västkusten** har ålgräset minskat drastiskt - idag täcks < hälften av de grunda vikarna med ålgräs jämfört med 1980-talet.

Dispenser

- Förbudslagstiftning - lagen kräver att dispenser prövas med **stor restriktivitet**
- Totalt ges **flera tusen** dispenser varje år
- Stockholms län toppar listan
- Vanligaste skäl: Att området **redan är ianspråktaget**

Naturskyddsföreningen

Felaktiga dispenser

- Kommunerna och länsstyrelserna har gemensamt ansvar för att se till att strandskyddsreglerna följs
- Men **tillsynen brister** i omfattning och att det finns **begränsade resurser** för tillsyn
- Exempel [Upplands bro](#)
- Naturskyddsföreningens kretsar och länsförbund gör ett ovärderligt arbete genom att bevaka!

GRANSKNING: Här kör politikerna över tjänstemännen om bygglov och strandskydd

Fler än var tredje medarbetare på samhällsbyggnadskontoret i Upplands-Bro har slutat den senaste mandatperioden. Enligt oberoende experter fattar högt uppsatta politiker beslut som strider mot lagen. "Skolexempel på ren och skär korruption", säger en expert till Arkitekten.

Ur tidningen Arkitekten september 2022

Naturskyddsföreningen

Vad händer nu..?

- **2024** – [Tidöpartierna](#) tänker genomföra förslagen i **SOU 2020:78**
- ? - Nytt system där **kommunerna** ges möjlighet att själva **peka ut sjöar och vattendrag** där strandskydd ska gälla

Svenska Dagbladet Nyheter Näringsliv Kultur Ledare Debatt eSvD

”Nu reformerar vi strandskyddet”

[SvD 7/12-23](#)

Naturskyddsföreningen

Hur kan vi värna strandskyddet?

4

Politisk påverkan & mobilisering

- Fortsätta hålla koll
- Informera allmänheten
- Debattartiklar
- Svvara på remisser (t ex vi svarade på remissen om Areella näringar i maj)
- [Kretshandledning](#) finns
- Etc....

Exploatering av stränder – irreversibla förändringar

- Exploatering **öppnar upp** för ytterligare bebyggelse
- **Lokal kunskap** ovärderlig!
- Läs mer om strandskyddet i vår [Strandskyddsrapport](#)
- **Tillsammans kan vi göra skillnad!**

TACK!

26 mia.svedang@naturskyddsforeningen.se

